RONSE BRUUL-BEEKSTRAAT

EINDVERSLAG

INTERGEMEENTELIJKE SAMENWERKING VOOR STREEKONTWIKKELING IN ZUID-OOST-VLAANDEREN

GENTSESTEENWEG 1 B
9520 SINT-LIEVENS- HOUTEM
TEL 053 64 65 20

INFO@SO-LVA.BE
WWW.SO-LVA.BE

RONSE BRUUL-BEEKSTRAAT SLOOPWERKEN

EINDVERSLAG – 2020D80

LOUISE SAVELS & RUBEN PEDE

DOSSIERSAMENSTELLING
Louise Savels

PROJECT
Ronse Bruul-Beekstraat Sloopwerken
Eindverslag
Projectcode: 2020D80
Projectnaam: 19-RON-BB
SOLVA Archeologierapport nr. 199

OPDRACHTHOUDER
SOLVA
Projectteam: Archeologie
Gentsesteenweg 1B
9520 SINT-LIEVENS-HOUTEM
Tel: 053/64 65 20
info@so-lva.be

BEWAARPLAATS ARCHEOLOGISCH ENSEMBLE
Erkend onroerend erfgoeddepot SOLVA archeologisch depot
p/a Industrielaan 25b
9320 EREMBODEGEM
Tel: 053/64 65 36
archeologie@so-lva.be

WETTELIJK DEPOTNUMMER
D/2020/12.857/9

INHOUDSTAFEL

1 VERSLAG VAN RESULTATEN 4
1.1 BESCHRIJVEND GEDEELTE 4
1.1.1 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS 4
1.1.2 SAMENVATTING VAN HET ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK EN DE RESULTATEN 6
1.1.3 DE ONDERZOEKSOPDRACHT 8
1.1.4 WERKWIJZE EN STRATEGIE VAN DE OPGRAVING 9
1.2 ASSESSMENTRAPPORT 11
1.2.1 TEKSTUELE BESCHRIJVING EN MOTIVERING VAN DE BIJ HET ASSESSMENT GEHANTEERDE METHODEN, TECHNIEKEN EN CRITERIA 11
1.2.2 TEKSTUELE BESCHRIJVING VAN HET POTENTIEEL VOOR WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK EN DE AARD DAARVAN, MET WAARDERING 12
1.2.3 TEKSTUELE BESCHRIJVING VAN HET UIT TE VOEREN ONDERZOEK 12
1.3 INTERPRETATIE VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE 13
1.3.1 BESCHRIJVING VAN HET KADER VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE 13
1.3.2 BESCHRIJVING VAN DE BODEMS EN ANDERE COMPLEXEN VAN AARDKUNDIGE EENHEDEN 27
1.3.3 BESCHRIJVING VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE AAN DE HAND VAN HET SPORENBESTAND OF DE VONDSTENSPREIDING 27
1.3.4 SYNTHESE VAN DE KENNIS OVER DE ARCHEOLOGISCHE SITE 45
1.3.5 DE ONDERZOEKSVRAGEN EN ONDERZOEKSDOELEN BEANTWOORD 49
1.3.6 SAMENVATTING VAN HET ONDERZOEK (GERICHT OP GESPECIALISEERD PUBLIEK) 49
1.3.7 SAMENVATTING VAN HET ONDERZOEK (GERICHT OP NIET-GESPECIALISEERD PUBLIEK) 50
2 BIBLIOGRAFIE 51
2.1 LITERATUUR 51
2.2 WEBSITES 51
3 BIJLAGEN 52
3.1 TEKENINGENLIJST 53
3.2 FOTOLIJST 53
3.3 SPORENLIJST 53
3.4 VONDSTENLIJST 53
3.5 STALENLIJST 53
3.6 SKELETFORMULIEREN 54
3.7 CONSERVATIERAPPORT 54
3.8 RESULTATEN VAN AARDKUNDIGE EN NATUURWETENSCHAPPELIJKE ANALYSES (RUWE DATA) 54
3.9 PROFIELBESCHRIJVINGEN VAN DE REFERENTIEPROFIELEN 54

1 VERSLAG VAN RESULTATEN

1.1 BESCHRIJVEND GEDEELTE

1.1.1 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectcode: 2020D80
Sitecode: 19-RON-BB
Wettelijk depotnummer: D/2020/12.857/9
Naam en erkenningsnummer erkende archeoloog: **SOLVA** OE/ERK/Archeoloog/2015/00038
Locatie:
Oost-Vlaanderen, Ronse, Bruul/Beekstraat (Figuur 2)
punt 1: x= 95949.43780981521, y= 160214.07404088858
punt 2: x= 96104.38280980806, y= 160304.67273951456
Kadastrale gegevens:
Ronse afdeling 1, sectie B, perceel 778/F, 784/X, 784/E2, 784/L, 776/E (Figuur 1)
Topografische kaart: zie Figuur 2
Betrokken actoren en specialisten:
- Erkend archeoloog: Ruben Pede
- Tekst: Louise Savels
- Kaartmateriaal: Silke De Smet
- Coördinatie: Bart Cherretté

Begin- en einddatum: 28/04/2020 - 29/04/2020 & 05/05/2020

Figuur 1: Kadasterkaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 22/10/2019).

Figuur 2: Topografische kaart (detail) met aanduiding van het projectgebied (bron: NGI; digitaal aangemaakt op 22/10/2019).

1.1.2 SAMENVATTING VAN HET ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK EN DE RESULTATEN

Stad Ronse wenst de panden met huisnummers 2, 3 en 4 aan de Bruul en de panden met huisnummers 2 en 6 aan de Beekstraat te slopen. Twee van de huizen hebben kelders (2,1 m en 2,2 m diep), die volledig ontmuurd zullen worden met uitzondering van de funderingsmuur gelegen langs het voetpad. Verder worden alle funderingen uitgebroken. Daarnaast worden drie ondergrondse tanks voor brandstof gesloopt, met volumes van telkens 10 000 l en afmetingen van ca. 2 m x 1,4 m (super en loodvrij) en ca. 1,3 m x 1,3 m (diesel). Tenslotte zal ook de verharding binnen het projectgebied, bestaande uit klinkers en asfalt, uitgebroken worden.

De zone bevindt zich binnen een beschermde archeologische site of archeologische zone. Bovendien bedraagt de oppervlakte van het projectgebied meer dan 300 m^2 en de ingreep in de bodem meer dan 100 m^2.

Derhalve diende in uitvoering van **art. 5.4.1 3°** van het Onroerend Erfgoeddecreet d.d. 12 juli 2013, een archeologienota te worden opgesteld ten behoeve van het indienen van de **omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen** voor de sloopwerken. Er zijn voor dit dossier geen vrijstellingen van toepassing op bovenvermeld artikelnummer.[1]

Het projectgebied neemt een interessante landschappelijke positie in, tussen de Loozebeek en de Molenbeek. Het projectgebied bevindt zich in een zone waar de natuurlijke waterlopen zijn aangepast in functie van enkele historische watermolens/omwalde sites ("mottes"/"*motes*") en de waterhuishouding van de bewoning gelegen tussen beide beken. Een historische kaart uit 1545 geeft dit weer. Wellicht kunnen zich sporen van drainagegrachten uit mogelijk de volle en late middeleeuwen bevinden binnen het projectgebied. Het projectgebied is gelegen in dezelfde lijn van de twee naburige omwalde sites ten westen. Het historisch kaartmateriaal geeft blijk van bebouwing op dit terrein, hoewel niet continu. Een walgracht staat hier ook niet gekarteerd. Gezien het projectgebied onderdeel is van het oorspronkelijke Bruulplein zal de bewoning zelf niet ver terug gaan in de tijd. Wat wel opvalt, is dat de percelering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen sterk gelijkt op die van de site van Auberge St. Sebastien, die duidelijk gekarteerd staat als site met walgracht. Bijgevolg valt gezien de context van de omgeving niet uit te sluiten dat ook hier een omgrachte site gelegen was. Verder vallen ook ophogingslagen uit eventueel de laatmiddeleeuwse en zeker de postmiddeleeuwse periode, om bewoning mogelijk te maken in de natte omgeving, te verwachten. Dergelijke ophoging is aangetoond bij proefsleuven ter hoogte van de nabijgelegen parking Familia. Dit zou een licht kunnen werpen op de ingebruikname van deze terreinen.

Er zijn een aantal gegevens die het mogelijk maken om de verwachting ten aanzien van archeologisch erfgoed in te schatten. Ons baserend op landschappelijke gegevens, cartografisch materiaal en historische bronnen kunnen we in deze fase een **verwachtingspatroon** formuleren voor het projectgebied.

- Het projectgebied bevindt zich **binnen de historische kern** (en archeologische zone) van Ronse. Het wegennet lijkt nog grotendeels overeen te komen met dat van de 18de eeuw.
- De Centraal Archeologische Inventaris getuigt voornamelijk van **laatmiddeleeuwse sites** en vondsten in de omgeving, maar er zijn nog geen archeologische sites gekend binnen het projectgebied zelf. Het historisch kaartmateriaal toont **bebouwing op het projectgebied**, hoewel niet continu. Gezien het deel is van het oorspronkelijke Bruulplein zal de bewoning zelf niet ver terug gaan in de tijd.
- Het historisch kaartmateriaal geeft blijk van de **interessante positie** van het projectgebied tussen de Loozebeek en Molenbeek, een zone waar minstens vier 'mottes' en twee watermolens gelegen zijn. De gelijkaardige percelering van het projectgebied en de site van Auberge Saint Sebastien op de Atlas der Buurtwegen en de Poppkaart **doet vermoeden dat op het projectgebied ook een omgrachte site gelegen kan zijn**.
- Het projectgebied is momenteel **volledig ingericht**. De geplande sloopwerken omvatten de volledige uitbraak hiervan, inclusief twee kelders en drie ondergrondse brandstoftanks.

[1] Het uit te voeren archeologisch onderzoek valt onder de toepassing van het Onroerend Erfgoeddecreet van 12 juli 2013, het Besluit van de Vlaamse regering van 16 mei 2014 betreffende de uitvoering van het Onroerend Erfgoeddecreet, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse regering van 4 december 2015 en de Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en de rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 4.0 van 1 april 2019.

Samenvattend kan worden gesteld dat het projectgebied een interessante vraagstelling oproept. Het is niet uit te sluiten dat een middeleeuwse site (eventueel met walgracht) gelegen is ter hoogte van het projectgebied, en dat er een mogelijkheid bestaat om waarnemingen te doen binnen het kader van de geplande werken. Toch wordt binnen het gabarit van de sloopwerken het potentieel op kennisvermeerdering laag geacht, er wordt immers geen bijkomende, nieuwe vergraving voorzien. Daarom wordt niet geopteerd voor een volledige registratie, maar om toezicht te houden op de werken zodanig dat deze correct verlopen.

1.1.3 DE ONDERZOEKSOPDRACHT

1.1.3.1 VRAAGSTELLING

Het projectgebied bevindt zich **binnen een historische kern** en wordt dus gekenmerkt door een **hoge densiteit aan historische bebouwing**. De vraagstelling in dit geval richt zich vooral op de stedelijke historiek van het terrein, de gebruiksgeschiedenis en de impact van de geplande werken.

Het doel is informatie te verzamelen over de aan- of afwezigheid van een archeologische site op het terrein, de karakteristieken en bewaringstoestand ervan, de relatie met het omliggende stadsweefsel, de waarde ervan en de wijze waarop met het terrein moet omgegaan worden bij de geplande bodemingrepen.

Voor dit projectgebied kunnen de volgende onderzoeksvragen naar voor worden geschoven:

-Beperken de sloopwerken zich tot de uitbraak van de funderingen, kelders en vloerplaat?

-Indien bij deze sloopwerken profielen of lagen zichtbaar zijn, zijn deze toe te schrijven aan eerder recente periodes (19de eeuw), of zijn er indicaties van oudere lagen en indicaties voor de aanwezigheid van een site met walgracht op deze locatie? Indien de eventuele waarnemingen aantonen dat het recente ophogingspakketten betreft, kan een beperkte registratie hiervan volstaan.

1.1.3.2 DE RANDVOORWAARDEN

Niet van toepassing.

1.1.3.3 BESCHRIJVING GEPLANDE WERKEN (BIJ OPGRAVINGEN IN HET KADER VAN BODEMVERSTORINGEN)

Stad Ronse wenst de panden met huisnummers 2, 3 en 4 aan de Bruul en de panden met huisnummers 2 en 6 aan de Beekstraat te slopen. Daarbij worden ook alle funderingen uitgebroken. Daarnaast worden drie ondergrondse tanks voor brandstof gesloopt. De totale oppervlakte van het projectgebied bedraagt ca. 1173 m^2.

Twee huizen aan de Bruul beschikken over een kelder. Het betreft een kelder in huis nr. 4, met een diepte van 2,1 m gelegen aan de straatkant, en een kelder in huis nr. 3 met een diepte van 2,2 m. Deze kelders worden uitgebroken en ontmuurd, met uitzondering van de funderingsmuren ter hoogte van de voetpaden. Daarna worden de kelders opgevuld.

De drie ondergrondse tanks die gesloopt worden, hebben een volume van 10000l en afmetingen van ca. 2 m x 1,4 m (super en loodvrij) en ca. 1,3 m x 1,3 m (diesel). Tenslotte wordt ook de verharding binnen het projectgebied, bestaande uit klinkers en asfalt, uitgebroken.

1.1.4 WERKWIJZE EN STRATEGIE VAN DE OPGRAVING

1.1.4.1 MOTIVERING VAN DE ONDERZOEKSSTRATEGIE, -METHODE EN -TECHNIEKEN

1.1.4.1.1 OPGRAVINGSSTRATEGIE

Het onderzoek werd uitgevoerd **in een zone die gekenmerkt wordt door een hoge densiteit aan bebouwing in het verleden**. Dit type onderzoek heeft als bijkomend doel de gebruiksgeschiedenis en de relatie tot het omliggende stadsweefsel te kennen. Daarvoor wordt bijzondere aandacht besteed aan het onderzoek van archieven en eventueel eerder uitgevoerd onderzoek naar de historische evolutie van deze stadszone.

Het bureauonderzoek heeft aangetoond dat de locatie en percelering van het projectgebied een interessante vraagstelling oproept.

De aanwezigheid van een middeleeuwse omgrachte site binnen het projectgebied valt niet uit te sluiten. Vooral bij het uitbreken van de kelders is er de mogelijkheid om de aanwezigheid van een dergelijke site te registreren.

Een **werfbegeleiding** is de meest aangewezen methode om toe te zien op een correcte uitvoering van de slopingswerken enerzijds, om dit potentieel te vrijwaren voor de toekomst, maar kan bovendien ook toelaten dat er een gerichte registratie in functie van de vraagstelling kan geschieden. Indien blijkt dat de waarnemingen niet in relatie staan tot de vraagstelling, bijvoorbeeld bij de vaststelling van 19de-eeuwse ophogingspakketten, dan is een volledige registratie niet noodzakelijk om tot de beoogde kenniswinst te komen, maar kan een beperkte registratie op die plaatsen die relevante info aanreiken, volstaan.

1.1.4.1.2 METHODEN EN TECHNIEKEN

De definities die gehanteerd worden, zijn overeenkomstig de Code van Goede Praktijk 4.0:

Methode van archeologische opgraving waarbij de regie van de graafwerken bij de uitvoerder van de werken berust en het archeologisch onderzoek zich beperkt tot wat mogelijk is binnen het gegeven kader van deze werken.

De archeoloog staat 'bij de kraan' op het moment dat de werken door de aannemer uitgevoerd worden. Werfbegeleiding kan enkel gebruikt worden voor summiere archeologische vaststellingen als de verwachting op archeologische sporen klein is of er enkel gefragmenteerde/sterk verstoorde sporen kunnen worden aangetroffen.

Daardoor is de werfopvolging onderworpen aan dezelfde decretale bepalingen als de opgraving. Aangezien de werfbegeleiding tot doel heeft ingrepen op het bodemarchief te vermijden (behoud *in situ*), streeft het onderzoek naar een zo beperkt mogelijke impact op de sporen en artefacten. Deze worden nadien op gepaste wijze afgedekt en beschermd tegen degradatie. De werfbegeleiding zal geschieden volgens de bepalingen van de CGP 4.0: de technieken van opgraving, het assessment en de verwerking van de opgravingsresultaten, de rapportering over het onderzoek, de conservatie en de omgang met het archeologisch ensemble gebeuren op dezelfde wijze als bepaald voor opgravingen.

1.1.4.2 BESCHRIJVING VAN DE ORGANISATIE VAN DE OPGRAVING

De werfbegeleiding van het terrein gebeurde onder leiding van Louise Savels (veldwerkleider) en Ruben Pede (erkend archeoloog).

In overleg startte de aannemer met de sloop van de huizen tot op het maaiveld. Daarbij waren geen archeologen aanwezig. Bij de uitbraak van de funderingen, de twee kelders en de drie tanks waren telkens twee archeologen aanwezig om de sloopwerken op te volgen. Na iedere uitbraak werden de lagen in de profielen geëvalueerd en eventueel geregistreerd.

1.1.4.3 BESCHRIJVING VAN HET GEBRUIKTE MATERIAAL

De afgraving gebeurde met een graafmachine van 14 ton met een platte bak van 2 m breed. De foto's zijn genomen met een Canon EOS 200D. De vondsten zijn per laag gerecupereerd en in vondstenzakjes gestoken. Deze werden vervolgens onmiddellijk voorzien van een uniek volgnummer (= vondstnummer). Het digitaal inmeten van de sporen en het bepalen van de hoogte van het terrein en de afgegraven niveaus (in TAW) werden gedaan met een totaal station (Trimble R6 GNSS). De registratie van de archeologische sporen gebeurde met een tablet met *een Filemaker 15 go app*.

1.1.4.4 BESCHRIJVING EN MOTIVERING VAN EVENTUELE AFWIJKENDE METHODIEK EN VAN EVENTUELE BIJSTELLINGEN VAN DE OORSPRONKELIJKE STRATEGIE

Niet van toepassing.

1.1.4.5 MOTIVATIE VAN DE KEUZE TEN AANZIEN VAN DE SELECTIE VAN VONDSTEN

Tijdens het terreinwerk is geen selectie gebeurd bij het recupereren van de vondsten. Om een zo compleet mogelijk beeld van de site en de archeologische restanten te verkrijgen, is **alles** verzameld, voorzien van een vondstnummer (= uniek volgnummer) en opgenomen in de **SOLVA**-Archeologiedatabank.

1.1.4.6 MOTIVATIE VAN DE KEUZE TEN AANZIEN VAN DE STAALNAME

Tijdens het terreinwerk zijn enkele houtskoolstalen genomen. Deze zijn verzameld, voorzien van een staalnummer (= uniek volgnummer) en opgenomen in de **SOLVA**-Archeologiedatabank.

1.1.4.7 TEKSTUELE OMSCHRIJVING VAN DE INBRENG VAN SPECIALISTEN

Niet van toepassing.

1.1.4.8 TEKSTUELE OMSCHRIJVING VAN DE ALGEMENE WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING DOOR PERSONEN DIE BUITEN HET PROJECT STONDEN

Niet van toepassing.

1.2 ASSESSMENTRAPPORT

1.2.1 TEKSTUELE BESCHRIJVING EN MOTIVERING VAN DE BIJ HET ASSESSMENT GEHANTEERDE METHODEN, TECHNIEKEN EN CRITERIA

Voor de gehanteerde methoden en technieken van het assessment van vondsten en stalen: zie bijlage 1 en 3.

Voor het conservatie-assessment: zie 12.1.3.

Voor het assessment van sporen, spoorcombinaties en structuren: zie 12.1.4.

1.2.1.1 ASSESSMENT VAN VONDSTEN

Het assessment van de vondsten gebeurt op spoorcombinatieniveau en is terug te vinden in de lijsten in bijlage 1 en 3.

Het gerecupereerde materiaal is reeds integraal gedetermineerd, vanuit die hoek valt dus geen bijkomende informatie meer te verwachten.

1.2.1.2 ASSESSMENT VAN STALEN

In bijlage 1 is eveneens een overzicht van de staalnames terug te vinden. Het gaat om houtskoolstalen uit lagen I-16, I-20, I-21, I-28 en I-34.

1.2.1.3 CONSERVATIE-ASSESSMENT

Alle gegenereerde data die in het kader van dit eindverslag tot stand komen, worden door **SOLVA** digitaal bewaard op een centrale server die dagelijks “in-huis” wordt geback-upt en off-site wordt gekopieerd. Alle gegenereerde data en rapporten zijn geïntegreerd in de **SOLVA**-Archeologiedatabank raadpleegbaar. De vondsten zijn gewassen en gedroogd en conform de regels van de Code van Goede Praktijk v4.0 bewaard in het Onroerend Erfgoeddepot van **SOLVA**. De stalen zijn eveneens conform de regels van de Code van Goede Praktijk v4.0 bewaard in het Onroerend Erfgoeddepot van **SOLVA**.

1.2.1.4 ASSESSMENT VAN SPOREN, SPOORCOMBINATIES EN ARCHEOLOGISCHE STRUCTUREN

Tijdens de opgraving zijn er in totaal 38 individuele sporen geregistreerd. Deze kunnen terug gebracht worden tot 24 spoorcombinaties. Qua interpretaties zijn 14 spoorcombinaties te identificeren als laag-ongedefinieerd, 6 als laag-ophoging, 1 als kuil-ongedefinieerd, 1 als kuil-puin, 1 als muur en 1 als uitbraakspoor.

Voor een alle sporenplan: zie bijlage 2.

1.2.1.5 ASSESSMENT VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE

Het projectgebied bevindt zich in een ‘uithoek’ van de stad waar tot nu toe nog geen archeologische vaststellingen gebeurden. Ondanks de beperkte bodemingrepen laten de werkzaamheden toe om een zicht te krijgen op het archeologisch potentieel op dit deel van Ronse. Eerder onderzoek (t.h.v. de Familia-site) toonde aan dat de Molenbeek en de Loozebeek – waartussen het projectgebied gelegen is – reeds in de middeleeuwen vermoedelijk werden ‘aangepast’ in functie van enkele watermolens, omgrachte sites en bovendien ook de begrenzing van de Vrijheid/stad. Beide beken spelen zo een belangrijke rol in stadsgeschiedenis van Ronse. Bovendien zijn er aanwijzingen omtrent de mogelijke aanwezigheid van een omgrachte site binnen het projectgebied.

1.2.2 TEKSTUELE BESCHRIJVING VAN HET POTENTIEEL VOOR WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK EN DE AARD DAARVAN, MET WAARDERING

De aard van de werken in een bovendien reeds sterk verstoorde zone en het beperkte ruimtelijke inzicht zorgden ervoor dat het onderzoek zich beperkte tot enkele archeologische waarnemingen.

1.2.3 TEKSTUELE BESCHRIJVING VAN HET UIT TE VOEREN ONDERZOEK

1.2.3.1 TE BEANTWOORDEN ONDERZOEKSVRAGEN

Het projectgebied bevindt zich **binnen een historische kern** en wordt dus gekenmerkt door een **hoge densiteit aan historische bebouwing**. De vraagstelling in dit geval richt zich vooral op de stedelijke historiek van het terrein, de gebruiksgeschiedenis en de impact van de geplande werken.

Het doel is informatie te verzamelen over de aan- of afwezigheid van een archeologische site op het terrein, de karakteristieken en bewaringstoestand ervan, de relatie met het omliggende stadsweefsel, de waarde ervan en de wijze waarop met het terrein moet omgegaan worden bij de geplande bodemingrepen.

Voor dit projectgebied kunnen de volgende onderzoeksvragen naar voor worden geschoven:

-Beperken de sloopwerken zich tot de uitbraak van de funderingen, kelders en vloerplaat?

-Indien bij deze sloopwerken profielen of lagen zichtbaar zijn, zijn deze toe te schrijven aan eerder recente periodes (19de eeuw), of zijn er indicaties van oudere lagen en indicaties voor de aanwezigheid van een site met walgracht op deze locatie? Indien de eventuele waarnemingen aantonen dat het recente ophogingspakketten betreft, kan een beperkte registratie hiervan volstaan.

1.2.3.2 STRATEGIE VOOR DE VERWERKING

De verzamelde terreingegevens zullen verder verwerkt worden in de Archeologiedatabank van **SOLVA**. Nadien zullen deze gegevens door Louise Savels en Ruben Pede geconfronteerd worden met de verschillende historische bronnen. Tot slot volgt een interpretatie in functie van de vraagstelling.

1.2.3.3 CONSERVATIESTRATEGIE

Alle vondsten worden conform de vigerende norm bewaard in het erkende depot van **SOLVA**. Gezien de beperkte hoeveelheid vondsten is er geen bijkomende noodzaak tot conservatie. Het aardewerk, glas en botmateriaal zijn gewassen, gedroogd en gedetermineerd en worden volgens de regels van de kunst opgeslagen in het depot. Er werden geen organische vondsten verzameld die een bijzondere conservatiestrategie vragen.

1.2.3.4 ONDERZOEKSVRAGEN VOOR VERVOLGONDERZOEK

De aard van de werken in een bovendien reeds sterk verstoorde zone en het beperkte ruimtelijke inzicht zorgden ervoor dat het onderzoek zich beperkte tot enkele archeologische waarnemingen.

1.3 INTERPRETATIE VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE

1.3.1 BESCHRIJVING VAN HET KADER VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE

1.3.1.1 BESCHRIJVING VAN DE LANDSCHAPPELIJKE LIGGING

1.3.1.1.1 ALGEMENE LANDSCHAPPELIJKE EN GEOGRAFISCHE SITUERING

Ronse is gelegen in het uiterste zuiden van de provincie Oost-Vlaanderen op de grens met Henegouwen. Als stad grenst Ronse in het noorden aan Kluisbergen en Maarkedal, en in het zuiden aan Mont-de-l'Enclus, Frasnes-lez-Anvaing en Ellezelles. De streek bevindt zich tussen de Schelde- en Dendervallei en behoort tot de ecoregio van de zuidwestelijke heuvelzone, meer bepaald het Zuid-Vlaams lemig heuveldistrict. De stad ligt zich aan de zuidelijke voet van enkele belangrijke getuigenheuvels van de Vlaamse Ardennen (Kluisberg, Hotond, Trieu, Muziekberg…) die overlopen in het heuvellandschap van Henegouwen (*Pays des Collines*).

Het projectgebied situeert zich in het noordoosten van de stad. Volgens het gewestplan valt het projectgebied in woongebied, en grenst in het noordoosten aan industriegebied (Figuur 3).

Figuur 3: Algemene bodemkaart met aanduiding van de stad Ronse (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 21/10/2019).

1.3.1.1.2 AARDKUNDIGE EN HYDROGRAFISCHE SITUERING

ALGEMENE GEOLOGISCHE EN GEOMORFOLOGISCHE SCHETS VAN DE REGIO[2]

Het projectgebied ligt in de 'ecoregio van de zuidwestelijke heuvelzone', en meer bepaald in het deel van het Zuid-Vlaams lemig heuveldistrict. Tot dit ecodistrict behoren de Vlaamse Ardennen, de Kesterberg en Oudenberg (Pajottenland), maar ook zijn uitlopers. Typisch binnen dit gebied is het voorkomen van veelvuldige bronnen, dit op de kleilaag van de Formatie van Gent, Lid van Merelbeke. Verder zijn ook de

[2] We baseren ons voor deze beschrijving op de definitie en karakterisering van de ecodistricten in Vlaanderen. In het concept 'ecodistrict' worden diverse geologische, geomorfologische, bodemkundige, hydrografische en historisch-geografische aspecten, die ook een determinerende invloed hebben gehad op het menselijk handelen in het verleden, in relatie tot elkaar besproken: Sevenant et al. 2002.

Diestiaanheuvels (ten zuiden) typerend voor het gebied. Het volledige gebied bezit (vrij) grote reliëfverschillen, met voornamelijk lemige afzettingen.

De sterke erosie op het einde van het tertiair en tijdens het pleistoceen veroorzaakte het huidig golvend tot sterk golvend reliëf. Dit levert een opeenvolging op van open kouters op de leemruggen en, in de beekdalen, depressies met een gesloten begroeiing. In het zuiden wordt het landschap bepaald door de zogenaamde Zuid-Vlaamse heuvelrij. De valleien zijn daar zeer sterk ingesneden, soms bijna kloofdalen, en de ruggen zijn zacht hellend. Er is een opeenvolging te zien van langgerekte leemruggen met relatief vlakke delen en zachte hellingen, gescheiden door talrijke beekvalleien en depressies, die dikwijls begrensd zijn door een steile rand. Typisch is het voorkomen van asymmetrische dalen, door de ongelijkmatige afzetting van de lösspakketten tijdens de laatste ijstijd.

Het reliëf in het district is golvend tot sterk golvend, zelfs plaatselijk heuvelig in het zuidelijke deel, met hellingsgraden van 9% en meer. Het wordt gekenmerkt door een opeenvolging van ruggen, afgewisseld met diep ingesneden beekvalleien en secundaire depressies. Het zuidelijk deel bestaat uit een aantal westzuidwest-oostnoordoost georiënteerde heuvelrijen, wier absolute hoogte van zuid naar noord progressief afneemt. De hoogste heuvelrij situeert zich in de buurt van de taal- en gewestgrens, met onder andere de Kluisberg, de Spinnessenberg, de Hotondberg, de Muziekberg, de Pottelberg en de Mont de Rode, maar ook de Oudenberg (Geraardsbergen). Op het raakpunt van de oost-west en noord-zuid gerichte heuvelkammen van de Vlaamse Ardennen bevindt zich het hoogste punt (D'Hoppe, 157,5 m) in het bos van Pottelberg. Deze kam vormt de geologische ruggengraat van het fysisch landschap en is een onderdeel van een groter geheel van getuigenheuvels dat zich uitstrekt van Frans-Vlaanderen via het West-Vlaams Heuvelland, de Vlaamse Ardennen, het Pajottenland en het Hageland tot Midden-Limburg waar het tegen het Kempisch Plateau uitwigt. Een lagere, structurele kamlijn waarvan de hoogste delen met de hoogtelijn van 100 m flirten en die ten opzichte van het hydrografisch stelsel duidelijk contrasterend is, omvat van west naar oost volgende plateaus: Eikenberg-Kapelleberg-Boigneberg (Maarkedal), Varentberg-Hoogkouter (Horebeke), plateau Pottenberg-Leberg-Valkenberg (Brakel), Steenberg-Potaardeberg (Zottegem) en tenslotte de Biezelenberg (Herzele). Vermits de weerstandbiedende ijzerzandsteenlagen er volledig weggespoeld zijn, profileren deze plateaus zich als open akker- en kouterlandschappen.

Bodems

De bodemseries worden gerangschikt in twee groepen. Enerzijds zijn er de plateau- en hellinggronden met hoofdzakelijk (niet tot sterk gleyige) diepe leemgronden (meer dan 80 cm dik) met een al dan niet (sterk) gevlekte textuur B-horizont. Verspreid, maar vooral langs de valleiranden komen ondiepe leemgronden met textuur B-horizont voor, met een zand- of kleisubstraat beginnend op geringe diepte, evenals beperkte oppervlakten zandleem- en kleigronden met een niet bepaalde profielontwikkeling. Plaatselijk, op enkele hoge toppen en steile hellingen, dagzoomt het tertiair kleiig of zandig materiaal.

Anderzijds zijn er de vallei- en depressiegronden, met dominantie van jonge leem- of zandleembodems zonder profielontwikkeling.

Het noordelijk gebied wordt plaatselijk gedomineerd door zandleemgronden, evenals het gebied rondom de alluviale vlakte van de Dender en de Bellebeek.

De beekalluvia staan onder invloed van een permanente grondwatertafel, die aan een regelmatige seizoenschommeling onderhevig is. Op de plateau- en hellinggronden ligt de watertafel zeer diep, behalve waar stuwwater en bronniveaus voorkomen. Deze bronniveaus treden overal op waar watervoerende lagen van het tertiair substraat dagzomen.

Geologie

Tijdens het tertiair werden door de zee verschillende zand- en kleilagen afgezet, achtereenvolgens de Formatie van Kortrijk, Formatie van Tielt, Formatie van Gent, Formatie van Lede, Formatie van Maldegem en Formatie van Diest. Na daling van de zeespiegel werden deze sedimenten in het pleistoceen (quartair) door erosie aangetast, en dan voornamelijk de zandige formaties. De kleiige lagen boden meer weerstand aan de erosie en vormden de heuveltoppen van het tertiair reliëf. Hierdoor vormt de Formatie van Gent nu het hoofdsubstraat, en zijn de Formatie van Lede en Maldegem nog slechts op de heuvelruggen te vinden. Van de Formatie van Diest zijn nog slechts enkele relicten over op de hoogste toppen (Vlaamse Ardennen en heuvels ten zuiden van Geraardsbergen). Tijdens de laatste ijstijd werd dit landschap bedekt met niveo-

eolische leem (0 tot 15 m). Onder invloed van de overheersende westenwinden tijdens het weichselglaciaal werden de naar het westen gerichte hellingen slechts met een dunne laag löss bedekt. Op plaatsen die tegen de dominerende winden beschermd waren (de oostelijk gerichte hellingen en de kleinere plateaus) is de lössmantel zeer dik. De tertiaire lagen komen slechts op een zeer beperkt aantal plaatsen aan het oppervlak.

Gedurende het holoceen had eerst een riviererosie van het pleistocene leemdek plaats. De beekvalleien werden verder uitgediept en er ontstonden ook secundaire depressies. De vallei van de Dender bijvoorbeeld werd uitgeschuurd tot op de leperiaanse kleilagen. Later werd de vallei gedeeltelijk opgevuld met lemig alluvium en venig materiaal. Ten gevolge van ontbossing in recente tijden trad hellingerosie op; het meeste afgespoelde materiaal werd als colluvium afgezet aan de voet van de hellingen.

HET PROJECTGEBIED

De **quartairgeologische profieltypekaart** (Figuur 4) karakteriseert het projectgebied als holocene en/of tardiglaciale fluviatiele afzettingen (a) bovenop de pleistocene sequentie (3).

Figuur 4: Quartairgeologische profielkaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 22/10/2019).

Op de t**ertiairgeologische profieltypekaart** (Figuur 5) is te zien dat het projectgebied gelegen is op de Formatie van Kortrijk, meer bepaald het Lid van Saint-Maur.

Figuur 5: Tertiairgeologische profielkaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 22/10/2019).

Voor het gebied is **geen geomorfologische kaart** beschikbaar.

1.3.1.1.3 FYSISCH-GEOGRAFISCHE SITUERING

De stad Ronse is gelegen ten zuiden van de getuigenheuvels van de Vlaamse Ardennen Kluisberg – Hotondberg – Muziekberg. Op het hoogtemodel (Figuur 6) is te zien hoe het projectgebied aan de voet van een oost-west georiënteerde heuvelrug gelegen is, in de vallei van de Molenbeek. In het oosten wordt deze vallei afgebroken door een noord-zuid heuvelrug.

Figuur 6: Digitaal terreinmodel met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 22/10/2019).

Het projectgebied zelf is **vrij effen** met hoogtes schommelend tussen +32 m en +33,5 m TAW (Figuur 7).

Figuur 7: Digitaal terreinmodel (detail) met aanduiding van het projectgebied en hoogteprofielen (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 22/10/2019).

Figuur 8: Hoogteprofielen van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 22/10/2019).

De **potentiële bodemerosiekaart** (Figuur 9) geeft voor het projectgebied geen concrete informatie. De dichtstbijzijnde gekarteerde percelen hebben een lage tot hoge kans op erosie.

Figuur 9: Potentiële bodemerosiekaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 22/10/2019).

De **bodemkaart** (Figuur 10) geeft geen concrete informatie voor de gronden van het projectgebied, aangezien dit in een bebouwde zone gelegen is.

Figuur 10: Bodemkaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 22/10/2019).

Ook de **bodemassociatiekaart** (Figuur 11) geeft het projectgebied weer als een niet gekarteerde zone.

Figuur 11: Bodemassociatiekaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 22/10/2019).

1.3.1.1.4 GRONDGEBRUIK

Volgens de **bodemgebruikskaart** (Figuur 12) wordt het projectgebied ingenomen door een gewestweg (Bruul) en 'andere bebouwing'. Het laatste betreft de te slopen panden langs de Bruul en Beekstraat.

Figuur 12: Bodemgebruikskaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 22/10/2019).

Ook de **bodembedekkingskaart** (Figuur 13) toont dat het projectgebied wordt ingenomen door bebouwing.

Figuur 13: Bodembedekkingskaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 22/10/2019).

Een **recente luchtfoto** uit 2015 (Figuur 14) geeft een gelijkaardig beeld weer.

Figuur 14: Luchtfoto uit 2015 met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 22/10/2019).

Een gedetailleerde beschrijving van de bestaande toestand van het projectgebied wordt beschreven in de archeologienota 2019I206 – verslag van resultaten onder punt 2.1.2.1 .

1.3.1.2 HISTORISCH KADER

1.3.1.2.1 ALGEMENE GESCHIEDENIS VAN RONSE[3]

De eerste vermelding van Ronse dateert uit de 9de eeuw n. Chr. in de *Suppletio Milonis* (855-876). Het gaat om een aanvulling op de *Vita Sancti Amandi* uit de 8ste eeuw. Deze bron geeft aan dat omstreeks het midden van de 7de eeuw n. Chr. **Amandus** op het grondgebied van Ronse een kleine **religieuze nederzetting**, een *cella*, opricht met Petrus en Paulus als patroonheilige.[4] Er wordt vermoed dat dit complex zich mogelijk aan het Kaatsspelplein bevond en omgeven was door een cirkelvormige omheining. Dit alles is te plaatsen in een wijdverspreide stichting van een reeks van kloosters in het latere graafschap Vlaanderen en afhankelijke gebieden tussen het begin van de 7de eeuw en het begin van de 8ste eeuw.[5]

De **eerste bloeiperiode** van Ronse komt in de loop van de 9de eeuw. Volgens de traditie is dit te danken aan de komst van de **relieken van Sint-Hermes** van Kornelimünster naar Ronse in 860. Dit gebeurt op keizerlijke voorspraak. Deze voorspoedige periode is aanvankelijk echter van korte duur. Gedurende de invallen van de **Noormannen** op het einde van de 9de eeuw (880) vluchten de monniken met de Sint-Hermesrelieken weg uit Ronse naar de abdij van Inde (Kornelimünster) en nog later naar Keulen.[6] In 940 keren de relieken terug naar Ronse door bemiddeling van de bisschop van Kamerijk, Fulbert. Wat er zich in de tussentijd (880-940) op institutioneel vlak te Ronse afspeelde, is echter verre van duidelijk.[7] Mogelijk werd het klooster te Ronse enige tijd verlaten. Ook de daaropvolgende periode is troebel. Het ontstaan van

[3] Beknopt overzicht uit Pede & Cherretté 2015, 14-16.
[4] Devos 2002, 38-39.
[5] Meijns 2000, 133.
[6] Cambier 1989, 76; Devos 2002, 41; Meijns 2000, 260.
[7] Meijns 2000, 260-262.

de **Vrijheid** en het daarmee gepaard gaande **kapittel** wordt volgens de traditie in de loop van de 10de eeuw, vermoedelijk onder Otto I de Grote, geplaatst.[8] Het is echter niet uitgesloten dat er in deze religieuze gemeenschap te Ronse reeds in de 9de eeuw een overgang was van een *ordo monasticus* naar een *ordo canonicus.*[9] Alleszins is er in het midden van de 10de eeuw een gemeenschap van kanunniken aanwezig als 'opvolgers' van de gevluchte monniken.[10] De Vrijheid bestaat vermoedelijk uit een **kleine stedelijke kern rondom de huidige Kleine Markt** en vormt als het ware een 'stad', onder gezag van de kerkelijke overheid (kapittel van kanunniken), binnen de latere stad Ronse. Hierbij worden waarschijnlijk een deel van de vroegere bezittingen van het vroegere monasterium gerecupereerd.[11]

Vermoedelijk in de 9de of 10de eeuw bouwt men op de locatie van de huidige Sint-Hermeskerk een zaalkerk met enkele bijgebouwen, dit hangt waarschijnlijk samen met de installatie van het kapittel en de Vrijheid. Na de terugkomst van de Sint-Hermesrelieken is er vrij vlug nood aan een grotere kerk voor de steeds grotere groep van bedevaarders. De Vrijheid ontwikkelt zich immers tot een **bedevaartsoord** voor Sint-Hermes, patroonheilige van de geesteszieken. Vermoedelijk omstreeks 1085 nivelleert men de 10de-eeuwse site op het Kaatsspelplein en de Sint-Hermessite en start de bouw van een nieuwe kerk. Het 10de-eeuwse gebouw wordt vervangen door een **romaanse kerk waarvan het koor en de crypte in 1089 zijn ingewijd**.[12] Deze romaanse crypte situeert zich onder de huidige **Sint-Hermeskerk**, men bracht er de relieken van Sint-Hermes in onder. De volledige kerk is klaar in 1129. Vermoedelijk omstreeks het midden van de 11de eeuw bouwt men (ook ter hoogte van de voormalige 10de-eeuwse site) de **Sint-Pieterskerk**,[13] mogelijks gaat het om een hulpkerk. Dit complex beschikt tevens over een aantal **kloostergebouwen** zoals een kapittelhuis en een kloostergang.[14]

Binnen de Vrijheid beschikken de kanunniken, naast hun collegiale met de kerken, het kloosterpand, de kapittelgebouwen en een watermolen, tevens over de noodzakelijke **infrastructuur** om het toenemende aantal pelgrims van de Sint-Hermesbedevaarten op te vangen. Het ging om herbergen en brouwerijen rond de Kleine Markt, een begijnhof en het Sint-Elooishospice.[15] Op de Kleine Markt is tevens een vierschaar aanwezig waar recht werd gesproken.

Net ten zuiden van de Vrijheid ontwikkelt zich een **handelsnederzetting rondom de huidige markt**. De stichting van deze nederzetting is vooralsnog onduidelijk, ze wordt de eerste keer vermeld in de 11de eeuw.[16] Recent archeologisch onderzoek op De Stadstuin, net ten westen van het stadscentrum, toonde het bestaan van een nederzetting uit de 10de eeuw (mogelijk zelfs 9de eeuw) aan, die vermoedelijk in verband te brengen is met het toponiem Spillegem.[17] De ruimtelijke connectie – het straatje Spillegem – tussen deze nederzetting en het stadscentrum is een sterke aanwijzing dat er ter hoogte van de huidige markt reeds een vorm van occupatie bestond, minstens sinds de 10de eeuw. Vanuit het Tenement van Inde verkrijgt deze nederzetting in 1240 een **stadskeure**.[18] De Heer van Ronse, Gerard de Wattripont, koopt het gebied in 1264 van de abdij van Inde.

Sinds de 14de eeuw maakt Ronse deel uit van het **Land van Aalst**, hoewel dit in realiteit minder duidelijk is, gezien de vele conflicten. Het is pas in de 18de eeuw dat Ronse een volwaardig lid van het Land van Aalst wordt.[19] Gedurende de 14de tot de 16de eeuw zijn er verschillende heren van Ronse. In de loop van de 16de eeuw verheft Keizer Karel Ronse tot een **baronie**. In 1629, gedurende de Spaanse overheersing, koopt graaf **Jan VIII van Nassau-Siegen** de heerlijkheid en de baronie Ronse.[20] Hij laat er één van de grootste kastelen van de Nederlanden bouwen, zoals afgebeeld op de kaart van Sanderus. Op het einde van de 18de eeuw komt Ronse in Franse handen. Met de **Franse revolutie** wordt het bestuurlijk onderscheid tussen Vrijheid, stad, baronie en heerlijkheid opgeheven en vormt Ronse één gemeente. In de loop van de 19de eeuw worden verschillende gebouwen van de Vrijheid afgebroken of krijgen een andere bestemming. Ook onder

---

[8] Devos 2002, 43.
[9] Cf. discussie en theorie: Meijns 2000, 424.
[10] Devos & Meirsschaut 1997, 41.
[11] https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/21273
[12] Devos 2002, 43.
[13] Devos 2002, 78.
[14] Devos 2002, 72.
[15] https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/21273
[16] Devos 2008, 236.
[17] Pede & Cherretté 2015, 248-254.
[18] https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/21273
[19] Devos & Meirsschaut 1997, 49.
[20] https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/21273; Devos 2002, 48-49.

meer het kasteel van Jan van Nassau gaat tegen de vlakte. In de tweede helft van dezelfde eeuw kent Ronse onder invloed van de **textielindustrie** een aantal uitbreidingen die ervoor zorgden dat de stad haar huidig uitzicht kreeg.[21]

1.3.1.2.2 GESCHIEDENIS VAN HET PROJECTGEBIED

Het projectgebied neemt een interessante positie in, in relatie tot zijn directe omgeving. Het historisch kaartmateriaal toont de aanwezigheid van een reeks sites met omgrachtingen en twee watermolens[22] langs de Molenbeek en de Loozebeek tijdens de postmiddeleeuwse periode. Eerder onderzoek door **SOLVA** ter hoogte van de Familia-site gebeurde in een landschappelijk gelijkaardige context.[23] Dit onderzoek leverde belangrijke inzichten op omtrent de archeologische situatie in het gebied van de Molenbeek en de Loozebeek. Beide beken volgen geen natuurlijk verloop. De Loozebeek wordt omwille van haar naamgeving (loos-'vals') beschouwd als een gegraven waterloop. Dit bleek ook uit de archeologische gegevens op de Familia-site, de Loozebeek presenteerde zich als een gegraven (en beschoeide) gracht. Bovendien werden in de opvullingen van de Loozebeek colluviumpakketten aangetroffen, komend vanuit het zuiden, die erop wijzen dat er een heuvel-/wallichaam aan deze zijde van deze beek lag, bijvoorbeeld een wal, een dijk of een dergelijke antropogene structuur. Dit werd besloten aangezien de helling tussen de hoger gelegen Molenbeek ten zuiden van het de Loozebeek te gering is om een natuurlijk colluvium te veroorzaken. Bovendien was de al zeker sinds 1315 operationele Kerkhofmolen tussen beide beken gelegen, terwijl de jongste colluviale lagen terug te dateren vallen tot de 15de eeuw. Er wordt vermoed dat de Loozebeek, vanwege het wallichaam, dienst deed als begrenzende gracht aan de noordelijke zijde van de Vrijheid. In de loop van de 15de eeuw is het wallichaam door erosie in de opvulling van de Loozebeek terecht gekomen.

Figuur 15: Uitsnede van de Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 23/10/2019).

[21] https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/21273
[22] Devos 2008, 226.
[23] Pede & Cherretté 2015.

Figuur 16: Figuratieve weergave van de noordelijke zone van de Vrijheid, meer bepaald de Loozebeek en Molenbeek uit 1545-1548 (bron: Deconinck 1985, 92-93).

Maar er zijn ook aanwijzingen dat er aanpassingen zijn gebeurd aan de Molenbeek. Het eerder hoekige tracé van de Molenbeek ter hoogte van de Kerkhofmolen/omgrachte sites en het gegeven dat deze waterloop ogenschijnlijk niet op het laagste punt van de omgeving stroomt, doet vermoeden dat de beek in de loop der tijd hoogstwaarschijnlijk is aangepast in functie van de watermolens en de omgrachte sites in de omgeving. Het peil van de Molenbeek werd wellicht kunstmatig opgestuwd om meer debiet te krijgen. Dit zou enigszins kunnen verklaren waarom het niveau van de huidige Molenbeek hoger ligt dan de Loozebeek. Dat er veelvuldig op de Molenbeek werd aangesloten voor watertoevoer, wordt duidelijk op onder meer de Ferarriskaart (Figuur 15). Daarop is te zien dat verschillende watermolens en omgrachte sites langs de Molenbeek gelegen zijn. Ook een figuratieve kaart uit de periode 1545-1548 (Figuur 16), geeft blijk van een uitgebreid systeem van grachten, buizen, overlopen, waterpartijen, enz. dat vermoedelijk instond voor een efficiënte waterhuishouding.

Het projectgebied van de Bruul en de Beekstraat is gelegen in dezelfde lijn van de twee naburige omgrachte sites ten westen in de zone tussen de Loozebeek en Molenbeek. De omgrachting van deze sites is aangesloten op de Molenbeek en het projectgebied is zo gelegen dat dit hier ook het geval kon geweest zijn. Het historisch kaartmateriaal geeft blijk van bebouwing op dit terrein, hoewel niet continu. Een walgracht staat hier ook niet gekarteerd. Wat wel opvalt, is dat de percelering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen sterk gelijkt op dat van de site van Auberge St. Sebastien (Figuur 17: rode pijl), die duidelijk gekarteerd staat als site met walgracht. Bijgevolg valt gezien de context van de omgeving niet uit te sluiten dat ook hier een omgrachte site gelegen was.

Vermoedelijk is de zone tussen de Loozebeek en Molenbeek tijdens de laatmiddeleeuwse of postmiddeleeuwse opgehoogd om bewoning mogelijk te maken in een natte omgeving. Deze ophoging is aangetoond bij proefsleuven ter hoogte van de nabijgelegen parking Familia.[24]

Figuur 17: Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het projectgebied (blauw) en de percelering t.h.v. Auberge = "*sheeren mote*" (rode pijl) (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 22/10/2019).

[24] Pede et al. 2017, 26.

1.3.1.3 *ARCHEOLOGISCH KADER*

Voor het **projectgebied** zelf zijn geen archeologische sites of vondsten gekend.

Figuur 18: CAI op CRB met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 23/10/2019).

In de **ruimere omgeving** van het projectgebied toont de Centrale Archeologische Inventaris (**CAI**) wel verschillende archeologische sites en vondsten, die zich voornamelijk concentreren rond het stadscentrum van Ronse (Figuur 18).

Ten westen van het projectgebied, aan de andere kant van de Bruul, werd tijdens een controle van werken in 2006 een toevalsvondst uit de late middeleeuwen aangetroffen (**CAI-locatie 159439**). Het betreft een reeks houten palen die als oeverbeschoeiing van een beek dienst deden. Hierbij werden ook grijs en in mindere mate rood aardewerk aangetroffen, samen met een kleine hoeveelheid steengoed en hoogversierd aardewerk.

Aan de noordelijke zijde van CAI-locatie 159439 werden opnieuw tijdens een controle van werken laatmiddeleeuwse sporen aangetroffen (**CAI-locatie 501889**). Ditmaal betreft het bewoningssporen: palen (mogelijk heipalen) en funderingen in baksteen. Ook de oeverzoom van de Molenbeek kwam tevoorschijn. Onmiddellijk ten zuidwesten van deze vondst werden funderingen van twee bruggen over de Molenbeek in baksteen of ijzerzandsteen (Steenbrugge) gevonden (**CAI-locatie 501860**).

Op de **CAI-locatie 5011882** is de Sint-Hermesbasiliek gelegen. In en rondom deze kerk is reeds heel wat archeologisch onderzoek gebeurd. Toch is het beeld dat we vandaag hebben over de geschiedenis van deze site vrij fragmentarisch. Dit is deels te wijten aan de sterk gevarieerde aard van het vroegere archeologisch onderzoek maar tevens aan de beschikbare historische bronnen met betrekking tot deze zone. Zoals te lezen is in de CAI-databank: “Het is niet evident om uit alle bronnen/rapporten de juiste informatie en interpretaties weer te geven”.[25] Er zijn opmerkelijke Romeinse vondsten aangetroffen. In de romaanse delen van de crypte onder de kerk is gebruik gemaakt van Romeins bouwmateriaal. Het gaat om dakpannen, *hypocaustum*tegels, mortelblokken… Bij verschillende opgravingen rondom de Sint-Hermessite kwam bovendien Romeinse bouwmateriaal en aardewerk aan het licht, doorgaans als verspitte vondsten in jongere sporen. Vooral de vondst van een bas-reliëf met een dansende bacchante springt in

[25] https://cai.onroerenderfgoed.be/

het oog.[26] In de nabijheid van de Sint-Hermeskerk kwam tevens een mogelijke mijlpaal uit de Romeinse periode aan het licht. Er wordt ter hoogte van de Schipstraat-Kleine Markt-Priestersstraat een Romeinse – mogelijk zelfs een prehistorische – weg vermoed hoewel deze niet archeologisch is vastgesteld.[27] Daarnaast zijn er middeleeuwse structuren bestaande op de Sint-Hermessite. De oudste structuren zijn allicht in het midden van de 10de eeuw te plaatsen. Het gaat om een zaalkerk en een bijhorend gebouw ten noorden ervan. Er zijn aanwijzingen dat in deze periode het terrein sterk afhelde in de richting van de Molenbeek. Het is waarschijnlijk bij de aanleg van het romaanse complex dat het terrein werd opgehoogd en genivelleerd (+-1 m) waardoor deze gebouwen op een 'eilandje' en uit het overstromingsgebied van de Molenbeek kwamen te liggen.[28] Het pre-romaanse complex werd afgebroken voor de oprichting van de Sint-Hermescrypte en de bijhorende romaanse kerk. De crypte is typisch voor de romaanse bouwstijl in de 11de en 12de eeuw. Ze dient als cultusplaats voor een lokale heilige wiens relieken in het zogenaamde martyrium zijn ondergebracht. De welbekende Sint-Hermescrypte vormt één van de grootste van het land. De volledige romaanse kerk was klaar in 1129. Deze kerk kreeg in de 13de eeuw te kampen met instortingen en oorlogsperikelen. Dit leidde tot de bouw van een nieuwe kerk in het begin van de 15de eeuw, die uiteindelijk in 1526 afgewerkt was. Deze Sint-Hermesbasiliek is tot vandaag grotendeels bewaard gebleven.

Ten zuiden van de Sint-Hermesbasiliek is de Sint-Martinuskerk gelegen (**CAI-locatie 506098**). Over dit gebouw is vrij **weinig geweten**. Vermoedelijk werd deze kerk in de 11de eeuw (omstreeks 1050) gebouwd.[29] Er volgde een verbouwing in de 15de eeuw, met de huidige toren als enige restant.[30] Later vormde ze de parochiekerk van de Nassaus, de heren van Ronse. Op het einde van de 19de eeuw kreeg de kerk een herbestemming als onder meer houtzagerij, filmzaal, garage… Tegenover de Sint-Martinuskerk (huidige Passage) bevindt zich op de hoek het 17de-eeuwse grafmakershuisje.[31]

1.3.2 BESCHRIJVING VAN DE BODEMS EN ANDERE COMPLEXEN VAN AARDKUNDIGE EENHEDEN

De aard van de werken (uitbraak bestaande structuren zonder bijkomende bodemingrepen) en de bijhorende onderzoeksmethodiek (werfbegeleiding) zorgde ervoor dat slechts een beperkt zicht werd verkregen op de bodemopbouw. Het grootste deel van de stratigrafie bestond uit hoofdzakelijk postmiddeleeuwse ophogingslagen (tot ca. 1-1,5 m onder het maaiveld). Hieronder bevonden zich plaatselijk archeologische sporen (uitgravingen zoals grachten/kuilen). Deze waren uitgegraven in vermoedelijk een alluviale bodem, bestaande uit grijzig gele, gereduceerde, kleiige leem.

1.3.3 BESCHRIJVING VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE AAN DE HAND VAN HET SPORENBESTAND OF DE VONDSTENSPREIDING[32]

1.3.3.1 ANALYSE VAN DE OPBOUW VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE

De opbouw van de archeologische site is het best te beschrijven aan de hand van de geregistreerde profielen ter hoogte van de kelders. In beide kelders vertoont de stratigrafie een gelijkaardige opbouw. De bovenste pakketten horen tot de **bestaande toestand** (kelder 1: I-1 en kelder 2: I-22). Dit bestaat uit verschillende recente opmaak- en ophogingslagen, die tot een diepte van 32,2 m tot 31,9 m TAW doorlopen.

Hieronder bevinden zich **puinige ophogingslagen** (verschillende fases). In kelder 1 zijn dit I-2, I-11?, I-12. Het is onduidelijk of laag I-11 bij deze fase van ophogingslagen behoort of in relatie staat met de bestaande toestand. In de tweede kelder (kelder 2) bestaan de ophogingslagen uit lagen I-17, I-23, I-24, I-25 en I-27. In beide kelders eindigen deze ophogingslagen tussen 31,7 m en 31,9 m TAW. Ze zijn te dateren vanaf de (tweede helft) 18de eeuw tot de (eerste helft) 20ste eeuw.

---

[26] Cambier 1991.
[27] Devos 2008, 198.
[28] Devos 2008, 208.
[29] Devos 2002, 43.
[30] Devos 2002, 69.
[31] Devos 2002, 70.
[32] Bij deze beschrijving wordt gebruik gemaakt van de spoorcombinatienummers. Indien toch spoornummers (die tot een spoorcombinatie behoren) worden gebruikt, wordt dit specifiek vermeld.

Vervolgens zijn er **muren en sporen** aanwezig die afgedekt worden door bovengenoemde ophogingslagen. In kelder 1 gaat het om I-13, een puinkuil. In kelder 2 betreft het meerdere sporen en muren: I-19 (puinkuil), I-25 (mogelijke insteek), I-26 (muur), I-29 (uitbraakspoor) en I-30 (uitbraakspoor?). I-25 is gedefinieerd als ophogingslaag, maar kan eveneens/deels de insteek zijn van I-26.

Deze sporen zijn uitgegraven in **oudere ophogingslagen**. In kelder 1 is dit I-3. Deze ophogingspakketten lopen tot een TAW-diepte tussen 31,2 m en 31,4. In de tweede kelder (kelder 2) is I-20 waar te nemen. Deze lagen eindigen tussen 31,4 m en 31,5 m TAW.

De **oudste sporen** (kelder 1: I-5 en I-7; kelder 2: I-34 en I-37) zijn uitgegraven in een bodem van vermoedelijk alluviale oorsprong (kelder 1: I-8; kelder 2: I-28 en I-35).

1.3.3.2 ANALYSE VAN ARCHEOLOGISCHE STRUCTUREN, SPOORCATEGORIEËN, SPOORCOMBINATIES EN INDIVIDUELE SPOREN

1.3.3.2.1 KELDERS

De werfbegeleiding behelsde het opvolgen van de afbraakwerken van de panden gelegen aan de Bruul ter hoogte van huisnummers 2 tot en met 4, met name de uitbraak van twee kelders en drie brandstoftanks (Figuur 19). De eerste kelder (kelder 1) ligt in de noordwestelijke hoek van het projectgebied, tegen de zuidelijke gevel van het huis gelegen op Bruul 6 (Figuur 20 en Figuur 21). Kelder 2 is iets zuidelijker en centraler gelegen op het terrein (Figuur 20 en Figuur 22).

Figuur 19: Inplanting van de werkputten op het projectgebied. Kelder 1 en 2 liggen in het noordwestelijk deel van het projectgebied. In het zuiden bevindt zich de zone van de brandstoftanks: het gedeelte ten noordoosten van de rode lijn is volledig verstoord, het gedeelte ten zuidwesten ervan is niet diep genoeg afgegraven om een nuttige waarneming te doen.

Figuur 20: Grondplan ter hoogte van de twee uitgebroken kelders

Figuur 21: Noordelijke kelder (kelder 1), grenzend aan het huis gelegen aan Bruul 6.

Figuur 22: Zuidelijke kelder (kelder 2).

KELDER 1

In de meest noordelijke kelder werden de muren (deels) en toegangstrap verwijderd. De vloerplaat is omwille van de stabiliteit blijven zitten. Om dezelfde reden zijn ook de muren langs de straatzijde en de perceelsgrens niet uitgebroken. Enkel de oostelijke en de zuidelijke muur van de kelder werden volledig weggehaald. Achter deze muren was de archeologische stratigrafie plaatselijk bewaard. Hierdoor waren twee profielen te registreren (Figuur 20): A1B1 (Figuur 23 en Figuur 24, zuidelijke zijde kelder 1) en A2B2 (Figuur 25 en Figuur 26, oostelijke zijde kelder 1).

Profiel A1B1 werd opgetekend aan de zuidelijke zijde van de kelder. Spoorcombinatie I-1 is het bovenste pakket en is een bruinig donkergrijs, heterogene, puinige laag die de opmaak vormt van de **bestaande toestand**.

Onder de bestaande toestand zijn meerdere **ophogingslagen** aanwezig. I-2 is een eerste fase in deze ophogingslagen. Een oudere fase is spoorcombinatie I-3. De lagen in deze spoorcombinatie zijn (licht) gereduceerd. Het aangetroffen aardewerk dateert spoorcombinatie I-3 in de post-middeleeuwen. Er werden twee scherven postmiddeleeuws rood lokaal gedraaid aardwerk (16de eeuw – eerste helft 20ste eeuw) aangetroffen en één scherf *faience* (eerste helft 17de eeuw – eind 19de eeuw).

Onder dit ophogingspakket zijn **sporen** (I-5 en I-7) aanwezig die zijn uitgegraven in vermoedelijk alluviale bodem (I-8). Deze sporen zijn eveneens gereduceerd. De uitgraving met rechte wanden suggereert dat spoorcombinatie I-5 een kuil is. Deze bevat hetzelfde rood lokaal gedraaid postmiddeleeuws materiaal als I-3, alsook één scherf *faience fine* (tweede helft 18de eeuw – eind 19de eeuw). Het is onduidelijk of I-7 eveneens als kuil te interpreteren is, dan wel als een natuurlijk spoor. Door het te beperkt ruimtelijk inzicht en de sterke bodemreductie in deze zone is het niet mogelijk om hierover uitspraken te doen. In de andere sporen werden geen vondsten aangetroffen.

Figuur 23: Profiel A1B1.

Figuur 24: Profiel A1B1.

Figuur 25: Profiel A2B2.

Figuur 26: Profiel A2B2.

Figuur 27: Profiel A2B2 (oostelijke zijde van kelder 1) met ingestorte linkerhelft alvorens het kon worden geregistreerd.

Na het verwijderen van de oostelijke keldermuur stortte een deel van het achterliggende bodemprofiel in (Figuur 27). Omwille van veiligheidsredenen is slechts een deel ervan geregistreerd (Figuur 25 en Figuur 26). Bij profiel A2B2 is een gelijkaardige opbouw als profiel A1B1 waar te nemen, een deel van de lagen zijn in beide profielen dezelfde. Profiel A2B2 staat haaks op A1B1. Het bovenste pakket (I-1) vormt de opmaak van de **bestaande toestand**. Het is een bruinig donkergrijze, heterogene, puinige laag. Het is onduidelijk of I-11 hier ook tot behoort. Er zijn geen vondsten die extra informatie verschaffen.

De meest recente fase van de onderliggende **ophoging**spakketten is I-12: een donkergrijze laag waar geen vondsten in zijn aangetroffen.

De relatie tussen I-12 en I-13 is onduidelijk en kan niet nader worden bepaald. I-13 is een **puinkuil** met een grote hoeveelheid aardwerk en glas. Het aardewerk bestaat hoofdzakelijk uit *faience fine* (tweede helft 18de eeuw – eerste helft 20ste eeuw) en porselein (17de eeuw – eerste helft 20ste eeuw). Er werden verschillende scherven postmiddeleeuws rood lokaal gedraaid aardwerk aangetroffen (16de eeuw – eerste helft 20ste eeuw).

Onder I-13 vormt I-3 in dit profiel de oudste fase van de **ophoging**slagen. Hierin werden een pijpenkop in rood aardewerk (eerste helft 18de eeuw – eerste helft 20ste eeuw) gevonden samen met enkele scherven *faience fine* (tweede helft 18de eeuw – eerste helft 20ste eeuw).

Onder de ophogingslagen zijn ook in profiel A2B2 **sporen** aanwezig. Spoorcombinatie I-5 loopt door vanuit profiel A1B1 en vormt waarschijnlijk een groot spoor (kuil?) met een noord-zuid oriëntatie (Figuur 27). De vondsten zijn eveneens postmiddeleeuws. Er zijn verschillende scherven rood lokaal gedraaid aardewerk teruggevonden.

KELDER 2

In kelder 2 werden eveneens de muren en toegangstrap uitgebroken (Figuur 20). De vloerplaat werd hier (deels) verwijderd. In totaal zijn drie profielen (A3B3: Figuur 28 en Figuur 29, A4B4: Figuur 30 en Figuur 31 en A5B5: Figuur 32 en Figuur 33), één coupe (Figuur 36 en Figuur 37) en twee grondplannen (Figuur 34 en Figuur 35) geregistreerd. Profiel A3B3 (t.h.v. noordwestelijke muur) en A4B4 (t.h.v. noodoostelijke muur) worden samen besproken omdat de profielen aan elkaar grenzen en de meeste sporencombinaties doorlopen in beide profielen. In beide profielen zijn de afgebroken muren van de bestaande kelder waar te nemen. Deze staan op de tekening gemarkeerd als 'keldermuur'. De opbouw van deze tweede kelder verschilt niet van de eerste. In eerste instantie zijn er ophogingspakketten aanwezig met ondergelegen gracht/kuilen uitgegraven in de natuurlijk of alluviale bodem.

De meest recente laag is een donker bruinig grijze en puinige laag die de opmaak is voor de **bestaande toestand** (I-22).

Onder de bestaande toestand bevinden zich enkele **ophoging**slagen. Ze bestaan uit heterogene bruine lagen zoals I-17, I-23 en I-24. In de rechterhelft van profiel A4B4 maken lagen I-25 en I-27 ook deel uit van deze ophoging, ze zijn echter niet duidelijk af te lijnen van de onderliggende uitgravingen voor muur I-26 en I-29. De vondst in I-17 is een postmiddeleeuws rood lokaal gedraaid stuk aardewerk (18de – 19de eeuw. In I-23 werd één scherf *faience fine* (tweede helft 18de eeuw – eerste helft 20ste eeuw) aangetroffen. In I-24 werden geen vondsten ontdekt.

I-26 is een bakstenen **muur** (?x11x5,5 cm ?x10,5x5,5 cm) die weggebroken is voor de bestaande kelders. I-29 is vermoedelijk een ouder **uitbraakspoor** van een reeds verdwenen muur. I-19 is een **puinkuil** die enkel in profiel A3B3 aanwezig is. Deze kuil bevat grof puin van zeer veel brokken baksteen en kalkmortel. Er werden geen vondsten geregistreerd in deze spoorcombinaties.

Onder deze eerste sporen liggen gereduceerde (ophogings?)**lagen** van spoorcombinatie I-20. Deze lagen bestaan uit een kleiige zandleem. Twee scherven rood lokaal gedraaid aardwerk werden gevonden die eveneens te dateren zijn tussen de 16de eeuw en eerste helft 20ste eeuw.

Onder deze oudste fasen van ophogingslagen/pakketten bevindt zich sporen uitgegraven in vermoedelijk alluviale bodem (profiel A4B4: I-28).

Figuur 28: Profiel A3B3.

Figuur 29: Profiel A3B3.

Figuur 30: Profiel A4B4.

Figuur 31: Profiel A4B4.

In profiel A5B5 (Figuur 20, Figuur 32 en Figuur 33) is niet de volledige opbouw zoals hierboven beschreven waar te nemen. Onder de verstoring is een mogelijk **uitbraakspoor** (I-30) aanwezig. Deze doorsnijdt de oudste fase van de ophogingslagen (I-20). In de linkerhoek van het profiel is de vermoedelijke alluviale bodem zichtbaar (I-28). Er zijn geen vondsten gelinkt met dit profiel.

Door het inspoelende grondwater en het beperkt ruimtelijk inzicht was het niet duidelijk of er nog sporen aanwezig waren in de alluviale bodem (I-28). Om er enig zicht op te krijgen, is beslist om de vloerplaat van de kelder plaatselijk deels weg te breken (Figuur 20). Zo was in de noordelijke hoek van de kelder een aflijning van spoor I-38 met de natuurlijke/alluviale bodem (I-36) zichtbaar (Figuur 34). Om de aanwezigheid van dit spoor te verifiëren werd min of meer centraal in de kelder de vloerplaat eveneens deels opgebroken (Figuur 20). Onder deze vloerplaat (grondplan B) was inderdaad een blauwig donkergrijs spoor (I-34), gelijkaardig aan I-36 (Figuur 35). Het gaat waarschijnlijk om een langwerpig spoor (gracht?) met een noordwest-zuidoost oriëntatie. De werkomstandigheden waren in dit gedeelte van kelder gunstiger waardoor het spoor gecoupeerd kon worden (Figuur 36 en Figuur 37). De breedte van het spoor bedraagt 2,2 m en was slechts een 30-tal cm onder de vloerplaat bewaard. De uitgraving was min of meer komvormig. Uit de coupe werd één scherf rood lokaal gedraaid aardwerk (16de eeuw – eerste helft 20ste eeuw) gerecupereerd.

Figuur 32: Foto van profiel A5B5.

Figuur 33: Tekening van profiel A5B5.

Figuur 34: Aflijning van spoor I-38 met de alluviale bodem. Het inspoelende grondwater verhinderde een grondige registratie.

Figuur 35: Gracht (?) I-34 na deels verwijderen van de vloerplaat.

Figuur 36: Doorsnede van gracht (?) I-34.

Figuur 37: Tekening van coupe I-B-34-AB.

1.3.3.2.2 BRANDSTOFTANKS

In de zuidelijke hoek van het onderzoeksterrein (Figuur 19) werden drie brandstoftanks uit de grond gelicht. Het opvolgen van het verwijderen van de brandstoftanks heeft geen bijkomende informatie opgeleverd. De omgeving rond de tanks was volledig verstoord (Figuur 38, Figuur 39, Figuur 40 en Figuur 41).

Figuur 38: Uitgraven van de brandstoftanks in het zuidelijk 'punt' van het onderzoeksterrein.

Figuur 39: Bodemprofiel op de locatie van de brandstoftanks.

Figuur 40: Verstoord bodemprofiel ter hoogte van de brandstoftanks.

Figuur 41: Verstoord bodemprofiel ter hoogte van de brandstoftanks.

1.3.3.2.3 OVERIGE DELEN PROJECTGEBIED

De rest van het perceel was een ommuurde blok dat drie percelen telt. Het terrein is grondig verstoord waardoor er beperkte archeologisch waarnemingen zichtbaar zijn. De geringe vaststellingen sluiten aan bij de resultaten van de kelders.

1.3.4 SYNTHESE VAN DE KENNIS OVER DE ARCHEOLOGISCHE SITE

1.3.4.1 GEMOTIVEERDE INTERPRETATIE VAN DE VONDSTEN, VONDSTCATEGORIEËN, SPOREN, SPOORCOMBINATIES, SPOORCATEGORIEËN, ARCHEOLOGISCHE STRUCTUREN, EN ACTIVITEITENZONES

De nadruk van de archeologische werfbegeleiding lag voornamelijk op de uitbraak van de kelders. In **beide kelders** is een gelijkaardige stratigrafische opbouw waar te nemen. Deze valt uiteen in een aantal fases, die alle in de postmiddeleeuwen dateren. De bovenste lagen (I-1 en I-22: opmaak/ophoging) horen bij de bestaande toestand. Hieronder bevindt zich een eerste 'pakket' van ophogingslagen (I-2, I-11, I-12, I-17, I-23, I-24, I-25 en I-27) die vermoedelijk in de 19de eeuw te plaatsen zijn. Een tweede en ouder 'pakket' van ophoging vormen de lagen I-3 en I-20, algemeen te dateren in de postmiddeleeuwen (16de – 19de eeuw). Op basis van de vulling lijkt spoorcombinatie I-3 hetzelfde te zijn als I-20. Ook de vondsten bevestigen dit vermoeden. In I-3 kwamen vijf scherven postmiddeleeuws aardewerk (16de – 19de eeuw). In spoorcombinatie I-20 zijn eveneens drie postmiddeleeuwse scherven aangetroffen in dezelfde lijn als I-3. Op basis van de stratigrafische gegevens **behoren beide fases van ophoging allicht in de 19de eeuw**.

Tussen deze twee 'pakketten' van ophoging zijn verschillende sporen aanwezig, namelijk enkele **puinkuilen, muren en uitbraaksporen**. Vondsten waren nauwelijks aanwezig, stratigrafisch zijn ze **wellicht in de 19de eeuw** te plaatsen.

Onder deze ophoging kwamen enkele **sporen** tevoorschijn, **uitgegraven in vermoedelijk alluviale bodem**: I-5 (kelder 1) en I-34 (kelder 2). Hoe deze twee sporen zich verhouden tot elkaar is door het beperkte ruimtelijk inzicht niet duidelijk. I-5 lijkt een kuil te zijn, I-34 een gracht of kuil. De weinige vondsten tonen aan dat beide spoorcombinaties postmiddeleeuws (16de – 19de eeuw) zijn, I-5 plaatst zich specifiek in de **tweede helft 18de tot de 19de eeuw**. Gezien ze in dezelfde lijn liggen met een gelijkaardige oriëntatie maken ze mogelijk deel uit van één grote structuur (Figuur 42), hoewel dit op basis van de doorsnedes minder waarschijnlijk is.

Figuur 42: Grondplan met de oriëntatie van de uitgegraven sporen (blauw): kuil (?) I-5 in kelder 1 en gracht/kuil (?) I-34/I-8.

1.3.4.2 *BEVINDINGEN TEN OPZICHTE VAN DE RESULTATEN VAN EERDER UITGEVOERD ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK*

Niet van toepassing.

1.3.4.3 *GEMOTIVEERDE VERWACHTING TEN AANZIEN VAN DE AANWEZIGHEID EN AARD VAN ARCHEOLOGISCH ERFGOED*

De vondsten en de stratigrafische gegevens tonen aan dat de **aangetroffen lagen en sporen** zich **alle in de post-middeleeuwen** situeren. Aangezien een van de oudste sporen in de tweede helft van de 18de of de 19de eeuw te plaatsen is, mogen we aannemen dat de **volledige stratigrafie te linken is aan de 18de/19de-eeuwse bebouwing** die langs de Beekstraat te zien is op het historisch kaartmateriaal (Ferraris, Atlas der Buurtwegen). Deze bewoning situeert zich in de zuidelijke hoek van het projectgebied (ter hoogte van de brandstoftanks). De aangetroffen uitgravingen, muren, uitbraaksporen en ophoging situeren zich ter hoogte van de achtererven van deze bewoning. Vermoedelijk zijn de ophogingslagen in verband te brengen met het bouwrijp maken van deze percelen (cf. de Familia-site).

Er zijn **geen sporen te linken aan een eventuele middeleeuwse, omgrachte site** zoals de 'motes' gelegen ten westen van het projectgebied. Het volledig ontbreken van middeleeuwse sporen (bv. drainagegrachten, cf. Familia-site en Figuur 16) of verspitte middeleeuwse vondsten in jongere sporen, lijkt erop te wijzen dat dit gebied slechts later in gebruik is genomen. Een kanttekening hierbij is dat enkel de kelders zijn onderzocht. Hoewel weinig aannemelijk, is het niet uit te sluiten dat er oudere sporen op andere delen van het projectgebied aanwezig zijn.

1.3.4.4 *BESLUIT*

Het projectgebied gelegen tussen Bruul en Beekstraat behelst de uitbraakwerken van twee kelders en drie brandstoftanks. Door de geringe oppervlakte is het moeilijk een volledig beeld te krijgen van het ondergrondse archeologische erfgoed.

Beide kelders werden uitgebroken. Daarbij werden verscheidene profielen geregistreerd. In beide kelders was een gelijkaardige opbouw waar te nemen. De jongste lagen hadden betrekking op de bestaande toestand en dateren uit de 20ste eeuw. Daaronder bevinden zich ophogingslagen, vermoedelijk uit de 18de maar waarschijnlijk voornamelijk uit de 19de eeuw. Tussen deze lagen zijn plaatselijk enkele puinkuilen, muurfragmenten en uitbraaksporen aanwezig. Onderaan de stratigrafie zijn enkele sporen (kuilen/grachten?) uitgegraven in de alluviale bodem. Mogelijks gaat het om één grote kuil of gracht. Deze oudste sporen zijn wellicht in de tweede helft van de 18de of de 19de eeuw te plaatsen.

We mogen aannemen dat deze volledige stratigrafie te linken is aan de 18de/19de-eeuwse bebouwing die langs de Beekstraat te zien is op het historisch kaartmateriaal (Ferraris, Atlas der Buurtwegen). De bewoning situeert zich in de zuidelijke hoek van het projectgebied (ter hoogte van de brandstoftanks). De aangetroffen uitgravingen, muren, uitbraaksporen en ophoging situeren zich ter hoogte van de achtererven van deze bewoning. Vermoedelijk zijn de ophogingslagen in verband te brengen met het bouwrijp maken van deze percelen (cf. de Familia-site).

Middeleeuwse sporen (van een eventuele omgrachte site) zijn niet aangetroffen. Ook de afwezigheid van verspitte middeleeuwse vondsten lijkt erop te wijzen dat dit deel van de stad pas vanaf de 18de/19de eeuw is in gebruik genomen.

1.3.4.5 *BELANG EN DE BETEKENIS VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE BINNEN DE BESTAANDE KENNIS*

De **aangetroffen archeologische sporen** sluiten aan bij de gegevens van het historisch kaartmateriaal **uit de 18de en 19de eeuw**.

Middeleeuwse sporen (van een eventuele omgrachte site) zijn niet aangetroffen. Ook de afwezigheid van verspitte middeleeuwse vondsten lijkt erop te wijzen dat dit deel van de stad pas vanaf de 18de/19de eeuw is in gebruik genomen.

1.3.4.6 AFBAKENING VAN ZONES WAAR GEEN ARCHEOLOGISCH ERFGOED AANWEZIG IS

Figuur 43: Luchtfoto uit 2015 met aanduiding van het projectgebied in 2 zones. Zone 1: zone met de gesloopte bebouwing langs de Bruul en de zone van de brandstoftanks. Zone 2: achterliggend deel van de percelen (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 22/10/2019).

Zone 1 (Figuur 43):

De bebouwing langs de Bruul heeft een grondige impact gehad op het bodemarchief. Niet alleen de onderzochte kelders maar tal van andere muren doorsnijden de archeologische stratigrafie (Figuur 44). Dit heeft ongetwijfeld voor een grondige versnippering van eventuele archeologische sporen gezorgd. Bovendien is deze zone tijdens de werken ontmuurd. Deze uitgravingen zijn deels archeologisch opgevolgd maar er konden nauwelijks nuttige waarnemingen gebeuren. Deze ontmuring heeft uiteraard een bijkomende impact gehad op het al versnipperde bodemarchief in deze zone.

De zone rondom de brandstoftanks in de zuidelijke hoek van het projectgebied is als volledig verstoord te beschouwen.

Figuur 44: Zone 1 met zicht op centraal gedeelte van het onderzoeksgebied. Er zijn tal van muren en regen-/beerputten te zien, die bij de bestaande toestand horen.

Zone 2 (Figuur 43):

Het oostelijk deel van het projectgebied lijkt meer gevrijwaard van recente verstoringen. De aanwezige bebouwing was gefundeerd op een vloerplaat en er zijn schijnbaar geen kelders aanwezig (Figuur 45). Er gebeurden dus ook geen ontmuringen. Dit alles suggereert dat de eventuele archeologische stratigrafie hier goed bewaard kan zijn.

Figuur 45: Zone 2 met zicht op de vloerplaat in het noordoostelijk gedeelte van het terrein.

1.3.5 DE ONDERZOEKSVRAGEN EN ONDERZOEKSDOELEN BEANTWOORD

Het doel van de werfbegeleiding was in eerste instantie nagaan of de sloopwerken zich beperken tot de uitbraak van dan de funderingen, de kelders en de brandstoftanks. Dit alles gebeurde onder archeologische begeleiding.

De aangetroffen archeologische sporen sluiten aan bij de gegevens van het historisch kaartmateriaal uit de 18de en 19de eeuw.

Middeleeuwse sporen (van een eventuele omgrachte site) zijn niet aangetroffen. Ook de afwezigheid van verspitte middeleeuwse vondsten lijkt erop te wijzen dat dit deel van de stad pas vanaf de 18de/19de eeuw is in gebruik genomen.

1.3.6 SAMENVATTING VAN HET ONDERZOEK (GERICHT OP GESPECIALISEERD PUBLIEK)

Het projectgebied gelegen tussen Bruul en Beekstraat behelst de uitbraakwerken van twee kelders en drie brandstoftanks. Door de geringe oppervlakte is het moeilijk een volledig beeld te krijgen van het ondergrondse archeologische erfgoed.

Beide kelders werden uitgebroken. Daarbij werden verscheidene profielen geregistreerd. In beide kelders was een gelijkaardige opbouw waar te nemen. De jongste lagen hadden betrekking op de bestaande toestand en dateren uit de 20ste eeuw. Daaronder bevinden zich ophogingslagen, mogelijk uit de 18de maar waarschijnlijk voornamelijk uit de 19de eeuw. Tussen deze lagen bevinden zich plaatselijk enkele puinkuilen, muurfragmenten en uitbraaksporen. Onderaan de stratigrafie zijn enkele sporen (kuilen/grachten?) uitgegraven in de alluviale bodem. Mogelijks gaat het om één grote kuil of gracht. Deze oudste sporen zijn wellicht in de tweede helft van de 18de of de 19de eeuw te plaatsen.

We mogen aannemen dat deze volledige stratigrafie te linken is aan de 18de/19de-eeuwse bebouwing die langs de Beekstraat te zien is op het historisch kaartmateriaal (Ferraris, Atlas der Buurtwegen). De bewoning situeert zich in de zuidelijke hoek van het projectgebied (ter hoogte van de brandstoftanks). De aangetroffen uitgravingen, muren, uitbraaksporen en ophoging situeren zich ter hoogte van de achtererven van deze bewoning. Vermoedelijk zijn de ophogingslagen in verband te brengen met het bouwrijp maken van deze percelen (cf. de Familia-site).

Middeleeuwse sporen (van een eventuele omgrachte site) zijn niet aangetroffen. Ook de afwezigheid van verspitte middeleeuwse vondsten lijkt erop te wijzen dat dit deel van de stad pas vanaf de 18de/19de eeuw is in gebruik genomen.

1.3.7 SAMENVATTING VAN HET ONDERZOEK (GERICHT OP NIET-GESPECIALISEERD PUBLIEK)

Het projectgebied gelegen tussen Bruul en Beekstraat behelst de uitbraakwerken van twee kelders en drie brandstoftanks. Door de geringe oppervlakte is het moeilijk een volledig beeld te krijgen van het ondergrondse archeologische erfgoed.

Beide kelders werden uitgebroken. Daarbij werden verscheidene profielen geregistreerd. In beide kelders was een gelijkaardige opbouw waar te nemen. De jongste lagen hadden betrekking op de bestaande toestand en dateren uit de 20ste eeuw. Daaronder bevinden zich ophogingslagen, mogelijk uit de 18de maar waarschijnlijk voornamelijk uit de 19de eeuw. Tussen deze lagen bevinden zich plaatselijk enkele puinkuilen, muurfragmenten en uitbraaksporen. Onderaan de stratigrafie zijn enkele sporen (kuilen/grachten?) uitgegraven in de alluviale bodem. Mogelijks gaat het om één grote kuil of gracht. Deze oudste sporen zijn wellicht in de tweede helft van de 18de of de 19de eeuw te plaatsen.

We mogen aannemen dat deze volledige stratigrafie te linken is aan de 18de/19de-eeuwse bebouwing die langs de Beekstraat te zien is op het historisch kaartmateriaal (Ferraris, Atlas der Buurtwegen). De bewoning situeert zich in de zuidelijke hoek van het projectgebied (ter hoogte van de brandstoftanks). De aangetroffen uitgravingen, muren, uitbraaksporen en ophoging situeren zich ter hoogte van de achtererven van deze bewoning. Vermoedelijk zijn de ophogingslagen in verband te brengen met het bouwrijp maken van deze percelen (cf. de Familia-site).

Middeleeuwse sporen (van een eventuele omgrachte site) zijn niet aangetroffen. Ook de afwezigheid van verspitte middeleeuwse vondsten lijkt erop te wijzen dat dit deel van de stad pas vanaf de 18de/19de eeuw is in gebruik genomen.

2 BIBLIOGRAFIE

2.1 LITERATUUR

CAMBIER A. 1989: *Rothnacum sacrum. Het Negende Eeuwfeest van de Inwijding der Sint-Hermeskrypte onder de St.-Pieters- en Hermeskollegiaal te Ronse 1089-1989*, Ronse.

CAMBIER A. 1991: Het reliëf met de dansende Bakchante in de Ronsische krypte, getuigenis van de Dionusoskultus in onze streek, *Annalen van de Geschied- en Oudheidkundige Kring van Ronse en het Tenement van Inde* 40, 57-89.

DECONINCK J. 1985. Een onbekende kaart van de vrijheid van Ronse uit 1623, *Annalen van de Geschied- en Oudheidkundige Kring van Ronse en het Tenement Inde* 34, 81-100.

DEVOS E. 2002: *Ronse in de Vlaamse Ardennen*, Leuven.

DEVOS E. 2008: De stedelijke ontwikkeling van Ronse tot circa 1800, met enkele latere uitlopers, *Annalen* LVII, 189-264.

DEVOS E. & MEIRSSCHAUT J. 1997: *Ronse*, Kruishoutem.

MEIJNS B. 2000: *Aken of Jeruzalem? Het ontstaan en de hervorming van de kanonikale instellingen in Vlaanderen tot circa 1155*, Leuven.

PEDE R. & CHERRETTÉ B. 2015: *Ronse Centrum Bureaustudie*, **SOLVA** Archeologie-Rapport 44, Erembodegem.

PEDE R., KLINKENBORG S. & CHERRETTÉ B. 2017: *Ronse Centrum: Archeologisch Onderzoek langs de Watermolenstraat,* **SOLVA** Archeologie-Rapport 136, Erembodegem.

SEVENANT M., MENSCHAERT J., COUVREUR M., RONSE A., ANTROP M., GEYPENS M., HERMY M. & DE BLUST G. 2002: *Ecodistricten: Ruimtelijke eenheden voor gebiedsgericht milieubeleid in Vlaanderen. Deelrapport II: Afbakening van ecodistricten en ecoregio's: Verklarende teksten*. Onuitgegeven rapport.

2.2 WEBSITES

https://cai.onroerenderfgoed.be/

https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/21273

3 BIJLAGEN

De bijlagen bij het rapport zijn ingedeeld in een algemene gegevensfiche over het project inclusief trefwoorden, een lijst met overzichtsfoto's, een structuurlijst, een spoorcombinatielijst, een sporenlijst, een vondstenlijst en een fotolijst op spoorniveau. Tevens wordt een overzicht geboden van uitgevoerd *post-excavation* onderzoek en mogelijkheden voor verder onderzoek.

Deze lijsten worden aangevuld met de afgeleverde vergunningen voor metaaldetectie en prospectie met ingreep in de bodem enerzijds, en de bijzondere voorwaarden waaraan het onderzoek dient te beantwoorden, opgesteld door de bevoegde overheid - het Agentschap Onroerend Erfgoed - anderzijds.

We geven hierbij enige duiding met betrekking tot de diverse lijsten in deze bijlage.

De lijsten worden automatisch gegenereerd uit de **SOLVA**-databank. In deze databank worden tijdens de opgraving en de rapportage alle data die tijdens een archeologisch project worden gegenereerd, samengebracht. Het gaat hierbij dus zowel om velddata (foto's, plannen, beschrijvingen, relaties tussen sporen, vondsten, ...) als documenten die tijdens de rapportage worden gegenereerd (aardewerktekeningen, informatie over behandeling van materiaal, het archeologisch rapport, diverse laboanalyses, administratief archief zoals vergunningen, bijzondere voorwaarden, ...). In het kader van de rapportage genereert de databank een reeks lijsten zoals gevraagd in de "Minimumnormen voor archeologische registratie en rapportage" en de "bijzondere voorwaarden" bij het concrete project.

Conform de structuur van de databank (zie hoofdstuk methodologie, verwerking) worden de bijlagen hiërarchisch opgebouwd. Alle velddata worden in de databankstructuur op drie niveaus ingedeeld: spoorniveau, spoorcombinatieniveau en structuurniveau. We verduidelijken met een voorbeeld.

Onder de noemer 'sporen' verstaan we het kleinste niveau van notulering, de kleinste eenheid als het ware: bijvoorbeeld een aflijning in een grondplan of een laag in een kuil bij een coupetekening. Dit is het niveau waarop vondsten afzonderlijk worden ingezameld.

Verschillende sporen kunnen toebehoren aan een 'spoorcombinatie': zo vormen verschillende lagen in een kuil samen de spoorcombinatie 'kuil'.

Op gelijkaardige wijze kunnen verschillende spoorcombinaties gegroepeerd worden tot een overkoepelende 'structuur': diverse paalkuilen behoren bijvoorbeeld toe aan de structuur 'gebouw'.

In de databank, en dus ook in deze bijlagen, worden de velddata volgens vastgestelde thesauruslijsten toegewezen aan de noemers 'sporen', 'spoorcombinaties' en 'structuren'. Door archeologische begrippen (gebouw, crematiegraf, grafkuil, laag, ...) via een vastgestelde thesauruslijst aan een specifiek niveau toe te wijzen (spoor, spoorcombinatie, structuur), bestaat de garantie dat bij bevraging van de databank naar een bepaald archeologisch begrip, effectief ook alle ingevoerde data in de resultatenlijst voorkomt (anders gezegd, we vermijden daardoor dat 'grafkuil' de ene maal bij 'spoorcombinatie', en de andere maal bij 'structuur' wordt ondergebracht).

De lijsten in deze bijlage zijn volgens dezelfde hiërarchie opgebouwd. In de bijlage wordt achtereenvolgens een overzicht gebracht van structuren, spoorcombinaties en sporen. Op deze wijze kan van 'groot' naar 'klein' afgedaald worden in de informatie. Er wordt bovendien met kruisverwijzingen gewerkt: bij structuren staat vermeld uit welke spoorcombinaties ze zijn opgebouwd, bij spoorcombinaties staat vermeld uit welke sporen ze zijn opgebouwd. In omgekeerde richting staat bij de sporenlijsten vermeld tot welke spoorcombinatie en structuur een spoor behoort, en bij de spoorcombinatielijst staat vermeld tot welke structuur een spoorcombinatie behoort. De structuurlijst bevat dus een overzicht van gerelateerde spoorcombinaties. De spoorcombinatielijst bevat een overzicht van gerelateerde structuren (hoger niveau) en sporen (lager niveau), alsook een overzicht van alle foto's, plannen, vondsten en stalen. De sporenlijst bevat een overzicht van gerelateerde spoorcombinaties en structuren, alsook een overzicht van alle foto's, plannen, vondsten en stalen. De gedetailleerde spoorbeschrijvingen zijn uitsluitend in de sporenlijsten zelf terug te vinden. Op elk niveau tot slot staat een interpretatie en zo mogelijk ook een datering vermeld.

Voor de duidelijkheid geven we mee dat niet elk spoor noodzakelijk deel uitmaakt van een spoorcombinatie (en dus structuur), evenmin als elke spoorcombinatie aan een structuur kan toegewezen worden.

Wat de wijze van nummering betreft, geldt als algemene regel dat spoorcombinaties en structuren de naam dragen van het spoornummer dat als eerste aan die 'spoorcombinatie' (en eventueel bij uitbreiding 'structuur') wordt toegewezen. In een rapport zijn het doorgaans de spoorcombinatienummers en, indien gegroepeerd onder een structuur, de structuurnummers die in de tekst de leidraad vormen.

Tot slot enkele bijzonderheden:

Verstoringen en 'negatieve sporen', sporen die na couperen geen of een natuurlijk spoor blijken te zijn, worden niet tot het niveau van een spoorcombinatie gebracht, maar bestaan enkel tot op het spoorniveau.

In het geval dat het een rapportage van een vooronderzoek betreft, worden sporen in principe niet aan een spoorcombinatie (en bij uitbreiding een structuur) toegewezen. Spoorcombinaties en structuren worden pas aangemaakt op het moment van een archeologische opgraving, aangezien op dat ogenblik alle beschikbare informatie aanwezig is, en dit dus dan wel een zinvolle oefening is. Tijdens een vooronderzoek zijn heel wat relaties bijvoorbeeld nog niet duidelijk.

De enige uitzondering op deze regel wordt gemaakt wanneer bij de verwerking van een vooronderzoek reeds duidelijk is dat de sporen gelegen zijn in een zone die niet voor verder onderzoek in aanmerking komt. Dan worden sporen waar mogelijk wel tot spoorcombinaties gegroepeerd (en worden dus in de databank spoorcombinaties (en eventueel structuren) aangemaakt). Op deze wijze wordt gegarandeerd dat informatie rond potentiële spoorcombinaties of structuren niet verloren gaat bij een bevraging van de databank. Een voorbeeld verduidelijkt dit: een geïsoleerde grafkuil, die geen aanleiding geeft tot verder onderzoek, wordt wel als spoorcombinatie gedefinieerd in de databank, omdat deze zo ook in de resultatenlijst van een bevraging zal voorkomen. Zoniet zou deze grafkuil voor de databank 'onzichtbaar' worden.

3.1 TEKENINGENLIJST

Zie bijlage 3.

3.2 FOTOLIJST

Zie bijlage 3.

3.3 SPORENLIJST

Zie bijlage 3.

3.4 VONDSTENLIJST

Zie bijlage 3.

3.5 STALENLIJST

Zie bijlage 3.

3.6 SKELETFORMULIEREN

Niet van toepassing.

3.7 CONSERVATIERAPPORT

Niet van toepassing.

3.8 RESULTATEN VAN AARDKUNDIGE EN NATUURWETENSCHAPPELIJKE ANALYSES (RUWE DATA)

Niet van toepassing.

3.9 PROFIELBESCHRIJVINGEN VAN DE REFERENTIEPROFIELEN

Niet van toepassing.